T001 A HÀM I 76-Bát Nê Hoàn Q.thượng

Đại Tạng Kinh (Linh Sơn Pháp Bảo)

Ñöùc Phaät daïy: “Naøy Tyø-kheo! Neân bieát phaùp ñeå töï cheá ngöï taâm yù, ñöôïc ñieàu laønh khoâng möøng, bò ñieàu aùc khoâng buoàn, vieäc aên uoáng laø ñeå nuoâi thaân theå, chôù tham caàu ñoà ngon, tham ñaém muøi vò. Do aùi duïc tham caàu cho neân sanh töû khoâng bao giôø chaám döùt. “Phaøm bieát giöõ thaân ñieàu ñoä, töï mình cheá ngöï thì coù theå ñaït ñöôïc taâm ñònh.” Ñöùc Phaät thuyeát giaûng cho caùc Tyø-kheo nghe, chæ baøy phaùp yeáu, khieán cho taát caû ñeàu vui möøng. Hoï ñaûnh leã roài lui ra. Caùc Tyø-kheo phaân chia ñi ñeán caùc vuøng laân caän, rieâng Ñöùc Phaät vaø Hieàn giaû A-nan thì cuøng ñi ñeán xoùm Veä-sa1. Luùc naøy, Ñöùc Phaät bò beänh, toaøn thaân ñau nhöùc. Ñöùc Phaät suy nghó: ‘Hieän nay Ta bò beänh naëng, nhöng caùc ñeä töû ñeàu khoâng coù ôû ñaây, Ta haõy chôø taát caû trôû veà ñoâng ñuû, Ta seõ nhaäp Neâ-hoaøn. Vaäy Ta neân töï duøng löïc tinh taán ñeå trò beänh naøy, baèng caùch nhaäp moân ñònh khoâng suy nieäm veà caùc töôûng2. Ngaøi lieàn baèng tam-muoäi chaùnh thoï3 nhö vaäy4 maø tö duy, nhaäp moân ñònh khoâng suy nieäm veà caùc töôûng. Baèng taâm yù nhaãn naïi naøy maø ñöôïc töï taïi.’ Hieàn giaû A-nan töø moät goác caây khaùc ñöùng daäy ñi ñeán choã Ñöùc Phaät; cuùi laïy xong, ñöùng qua moät beân, hoûi thaêm veà beänh tình cuûa Ñöùc Phaät coù thuyeân giaûm chaêng. Toân giaû thöa: “Nghe Thaùnh theå bò beänh, con thaät söï vì theá maø lo vaø sôï. Haù chaúng phaûi Ñöùc Theá Toân muoán nhaäp Neâ-hoaøn? Cuùi nguyeän Theá Toân coù ñieàu chæ daïy chuùng ñeä töû.”

1. Veä-sa tuï ; chöa xaùc ñònh ñöôïc ñòa danh naøy. Coù leõ phieân aâm cuûa Truùc phöông, hay Paøli: Beluvagaøma. Theo baûn Paøli, naêm ñoù Phaät vaø A-nan an cö taïi xoùm naøy. 2. Baát nieäm chuùng töôûng chi ñònh ; khoâng thaáy ñeà caäp nôi caùc baûn khaùc. Coù theå muoán noùi laø töôûng thoï dieät taän ñònh (Paøli: saóóaøvedayita-nirodhasamaøpatti). Hoaëc voâ töôùng ñònh (Paøli: asaóóaø-samaøpatti), nhöng ñaây laø ñònh cuûa ngoaïi ñaïo maø Phaät cheâ. 3. Chaùnh thoï tam muoäi : chaùnh thoï vaø tam muoäi, hay ñaúng chí vaø ñaúng trì ; Paøli: samaøpatti vaø samaødhi. 4. Nhö kyø töôïng ; Paøli, hoaëc Skt.: evaruøpam: hình dung töø, “coù hình thöùc nhö vaäy”, hay “gioáng nhö vaäy”.

885 KINH THẾ KỶ - KINH BÁT NÊ HOÀN – TRƯỜNG A HÀM I Ñöùc Phaät baûo Hieàn giaû A-nan: “Phaät haù coù bao giôø caùch bieät vôùi chuùng sao? Ta luoân luoân ôû trong chuùng Tyø-kheo. Nhöõng ñieàu caàn neâu baøy chæ daïy thì tröôùc sau ñoái vôùi chuùng Taêng Ta ñaõ giaûng noùi ñaày ñuû. Caùc vò haõy neân tinh taán theo kinh maø laøm. Nay Ta bò beänh toaøn thaân ñau ñôùn, Ta lieàn tö duy veà moân ñònh khoâng suy nieäm caùc töôûng, yù khoâng gaén vaøo beänh, coá gaéng chòu ñöïng ñeå chaám döùt côn ñau. Naøy A-nan! Nhöõng gì Ta ñaõ thuyeát giaûng trong ngoaøi ñeàu ñaày ñuû. Phaät laø phaùp sö, chaúng heà boû soùt ñieàu gì. Nhöõng söï vieäc caàn laøm, thì töï mình ñeàu nhaän bieát moät caùch roõ raøng. Nay Ta cuõng ñaõ giaø, tuoåi ñaõ taùm möôi, gioáng nhö chieác xe cuõ kyõ, khoâng coøn vöõng chaéc nöõa. Ta voán coù noùi: Sanh töû coù luùc, khoâng coù caùi gì coù sanh maø

khoâng coù keát thuùc. Coù moät coõi treân trôøi teân laø Baát töôûng nhaäp5, tuoåi thoï ñeán taùm möôi boán ngaøn vaïn kieáp, cuoái cuøng thì cuõng phaûi cheát. Cho neân Phaät giaûng noùi kinh phaùp cho muoân ngöôøi, nhaèm chæ ra con ñöôøng lôùn laø Neâ-hoaøn, ñoaïn tröø coäi goác cuûa sanh töû. Nay Ta ñieàu thaân, laáy thaân laøm caây ñeøn6 ñeå cho thaân laø choã quy y; laáy phaùp laøm caây ñeøn, ñeå cho phaùp laø choã töï quy y. “Sao goïi laø caây ñeøn? Sao goïi laø töï quy y? Ñoù laø chuyeân taâm vaøo boán chí duy7. “1. Tö duy quaùn thaân. “2. Tö duy quaùn thoï. “3. Tö duy quaùn taâm. “4. Tö duy quaùn phaùp, tinh caàn, chuyeân nieäm, taâm yù khoâng xao laõng8. Ñoù goïi laø laáy taát caû giaùo phaùp laøm ngoïn ñeøn saùng, laøm choã nöông töïa cho chính mình. Ta vì ñieàu naøy neân noùi laïi laàn nöõa. Neáu muoán hieåu roõ phaûi tinh taán thöïc haønh giôùi phaùp trong, ngoaøi, khieán luoân ñöôïc thaønh töïu. Coøn nhö töï mình nöông töïa nôi giaùo phaùp, hieåu kinh giaùo cuûa Phaät thì ñeàu laø con chaùu cuûa Ñöùc Nhö Lai. “Nay Ta ñaõ lìa boû ngoâi vò Chuyeån luaân vöông, vì muoân loaøi maø laøm Baäc Giaùc Ngoä, chuyeân lo hoùa ñoä ñeå thoaùt khoûi sinh töû nôi ba coõi.

5.

Baát töôûng nhaäp , töù c coõi trôøi Phi töôûng phi phi töôûng xöù.

6.

Ñoâ vi höõu thaân taùc ñính linh thaân quy ; noùi roõ hôn: haõy töï mình laø ngoïn ñeøn; töï mình laø nôi nöông töïa cho mình.

7.

Xem cht.66.

8.

Caâu choùt naøy laø vaên chuaån cho caû ba nieäm xöù treân.

Caùc vò cuõng neân töï lo cho thaân mình ñeå ñoaïn tröø caùc khoå.” Baáy giôø laø an cö muøa haï9 muøa möa, sau khi khaâu vaù, söûa laïi y phuïc xong, Ñöùc Phaät baûo Hieàn giaû A-nan cuøng ñi ñeán Duy-da-ly. Hieàn giaû vaâng lôøi, leân ñöôøng döøng chaân ôû quaùn Vieân haàu10, khaát thöïc xong, röûa baùt, taém röûa, ngaøi laïi cuøng vôùi Hieàn giaû A-nan ñeán choã Caáp taät thaàn11. Ñöùc Phaät daïy: “Naøy A-nan! Nöôùc Duy-da-ly ñöôïc an laïc. Nöôùc Vieät-kyø cuõng ñöôïc an laïc. Nay trong thieân haï naøy coù möôøi saùu nöôùc lôùn, taát caû caùc vuøng ñaát aáy ñeàu ñöôïc an laïc. Soâng Hy-lieân-nhieân12, taïo ra nhieàu vaøng roøng, coõi Dieâm-phuø-ñeà nhö böùc tranh veõ coù naêm maøu saéc. Con ngöôøi ôû ñôøi cho soáng laâu laø vui söôùng. Neáu caùc Tyø-kheo, Tyø-kheo-ni bieát ñöôïc boán thaàn tuùc, thì coù theå döùt tröø heát khoå, tu taäp thöïc haønh nhieàu, thöôøng nhôù maõi khoâng queân, neáu mong muoán thì coù theå ñaït ñöôïc baát töû, khoâng chæ trong moät kieáp. “Nhö vaäy, naøy A-nan, boán thaàn tuùc cuûa Phaät ñaõ tu taäp trong nhieàu thôøi gian, chuyeân nieäm khoâng queân, tuøy theo yù muoán Nhö Lai coù theå keùo daøi tuoåi thoï hôn moät kieáp cuõng ñöôïc.” Ñöùc Phaät noùi ñieàu naøy ñeán laàn thöù hai, thöù ba. Khi aáy taâm yù cuûa Hieàn giaû A-nan nhö chìm ñaém ñaâu ñaâu, bò ma che khuaát, mòt môø khoâng roõ, neân im laëng khoâng ñaùp. Ñöùc Phaät baûo:

“Naøy A-nan! Ngöôi haõy ñeán döôùi moät goác caây maø tónh toïa tö duy. Hieàn giaû lieàn theo lôøi daïy ñi tôùi beân goác caây, an toïa. Luùc naøy ma Ba- tuaàn13 ñeán noùi raèng: “Phaät neân vaøo Baùt-neâ-hoaøn. Vieäc giaùo hoùa ñaõ hoaøn taát, vaäy coù theå dieät ñoä. Ngaøy xöa, Phaät du hoùa nôi bôø soâng UÛ-löu14, giaûng daïy cho

9.

Haùn: tò vuõ thôøi , vaøo thôøi kyø traùnh möa.

10.

Vieân haàu quaùn , khoâng roõ ñòa danh naøy.

11.

Caáp-taät thaàn ñòa ; No.1(2), Giaù-baø-la thaùp; Paøli: Caøpaøla-cetiya.

12.

Hi-lieân -nhieâ n haø ; Paøli: Hiraòóavatì, ôû Kusinaøra, nôi Phaät nhaäp NieâÙtbaøn.

13.

Ma Ba-tuaàn ; Paøli: Maøra paøpimant, AÙc ma, hay töû thaàn keû gaây toäi aùc, xuùi ngöôøi khaùc laøm aùc.

14.

UÛ-löu haø ; Paøli: Uruvelaø; nhöng ñoù laø ñòa phöông ôû beân bôø soâng Neranlaraø, gaàn caây boà-ñeà nôi Phaät thaønh ñaïo. Tham chieáu No.1(2): “Khi xöa, Phaät ôû beân bôø soâng Ni-lieân-thuyeàn, thuoäc xöù Uaát-tyø-la”.

887 KINH THẾ KỶ - KINH BÁT NÊ HOÀN – TRƯỜNG A HÀM I caùc ngöôøi giaø raèng15: “Ta laø Phaät, tuy ñöôïc töï taïi, nhöng khoâng tham soáng laâu. Vaäy nay chaúng phaûi laø ñaõ ñuùng luùc, coâng vieäc hoùa ñoä ñaõ hoaøn taát, coù theå Baùt-neâ-hoaøn ñöôïc roài.” Ñöùc Phaät baûo Ba-tuaàn: “Sôû dó tôùi baây giôø maø ta chöa dieät ñoä laø vì coøn chôø cho chuùng Tyø-kheo vaø Tyø-kheo-ni cuûa ta ñeàu ñöôïc ñaày ñuû trí tueä ñeå keá thöøa Chaùnh phaùp khuyeán hoùa keû chöa ñeán vôùi ñaïo giaûi thoaùt cuøng khieán cho keû tu hoïc ñöôïc thaønh töïu. Vaø cuõng vì chôø cho caùc haøng Thanh tín só, Thanh tín nöõ coù ñöôïc trí tueä ñaày ñuû ñeå goùp phaàn keá thöøa kinh, giôùi. Ai chöa hoäi nhaäp ñöôïc hoäi nhaäp, keû thoï phaùp thì ñöôïc thaønh töïu. Nhö vaäy, naøy Ba-tuaàn! Ta phaûi chôø cho boán chuùng ñeä töû ñeàu ñaït ñöôïc dieäu lyù cuûa giaùo phaùp, thay nhau daïy doã, khai môû cho nhöõng chuùng sanh coøn meâ muoäi, khieán cho keû tu hoïc ñöôïc thaønh töïu. Vì theá, maõi ñeán nay ta vaãn chöa dieät ñoä.” Ma noùi: “Ñaõ ñuû roài, thôøi gian ñaõ heát.” Ñöùc Phaät baûo: “Ngöôi haõy im laëng! Khoâng bao laâu, sau ba thaùng nöõa, Nhö Lai seõ nhaäp Neâ-hoaøn.” Loøng Ma vui söôùng, hoan hyû ra ñi. Ñöùc Phaät lieàn ngoài ngay thaúng, nhaäp ñònh töï tö duy, ôû trong phaùp tam-muoäi, khoâng truï vaøo taùnh maïng, xaû boû thoï haønh coøn laïi. Ngay luùc aáy, ñaïi ñòa chaán ñoäng maïnh; baàu trôøi trong vaét, aùnh haøo quang cuûa Ñöùc Phaät soi khaép möôøi phöông, chö Thieân, thaàn hieän ra khaép hö khoâng. Ñöùc Phaät xuaát ñònh, töï noùi keä: Trong voâ löôïng caùc haønh Ta nay boû höõu vi, Gaàn xa caàn hoùa ñoä, Ta ñaõ hoùa ñoä khaép. Hieàn giaû A-nan trong loøng hoaûng hoát, loâng toùc döïng ñöùng, voäi

15. Trong baûn Haùn: giaûi thuyeát chö laõo , coù söï nhaàm laãn naøo ôû ñaây chaêng?

böôùc nhanh ñeán choã Ñöùc Phaät, cuùi laïy xong, ñöùng qua moät beân, thöa: “Kyø laï thay, baïch Ñöùc Theá Toân! Ñaïi ñòa chaán ñoäng nhö vaäy laø do nhaân duyeân gì?” Ñöùc Phaät baûo Hieàn giaû A-nan: “Ñaïi ñòa ôû theá gian khi chaán ñoäng coù taùm nguyeân nhaân. Nhöõng gì laø taùm? Trong khaép thieân haï, ñaát ôû treân nöôùc, nöôùc truï treân gioù, gioù truï treân hö khoâng. Nôi hö khoâng, gioù lôùn coù luùc noåi leân laøm cho caùc vuøng nöôùc lôùn bò nhieãu loaïn, nhö theá thì caû ñaïi ñòa ñeàu bò chaán ñoäng. Ñoù laø nguyeân nhaân thöù nhaát. Coù luùc moät baäc Sa-moân ñaéc ñaïo, hoaëc chö Thieân thaàn dieäu, uy ñöùc to lôùn, muoán theå hieän dieäu löïc cuûa mình neân duøng tay aán xuoáng maët ñaát, töùc thì ñaïi ñòa bò chaán ñoäng. Ñoù laø nguyeân nhaân thöù hai. Hoaëc nhö vò Boà-taùt môùi töø coõi trôøi thöù tö haï sanh, nhaäp vaøo thai meï, laø baäc Minh trieát saùng suoát, muoán thò hieän ñaïo lôùn ñeå giaùo hoùa, khai môû cho keû meâ laàm, beøn phoùng luoàng haøo quang kyø dieäu laøm chaán ñoäng caû ñaát trôøi, khieán cho caùc Phaïm thieân, Ñeá Thích, Ma, Sa-moân, Phaïm chí, taát caû ñeàu ñöôïc thaáy aùnh saùng aáy. Ñoù laø nguyeân nhaân thöù ba. Luùc Boà-taùt ra khoûi thai meï, ñöùc cuûa Ngaøi caûm hoùa chö Thieân, baàu trôøi luùc naøy trong laønh khoâng chuùt maây che, haøo quang kyø dieäu toûa chieáu khaép nôi khieán caû ñaïi ñòa chaán ñoäng. Ñoù laø nguyeân nhaân thöù tö. Ñeán luùc Boà-taùt ñaït ñöôïc ñaïo Voâ thöôïng, chöùng ñaéc quaû vò Phaät, khieán cho caû ñaïi ñòa chaán ñoäng maïnh, trôøi thaàn boán phöông ñeàu taùn döông danh hieäu Phaät. Ñoù laø nguyeân nhaân thöù naêm. Luùc ñaõ thaønh Phaät, nôi phaùp hoäi ñaàu tieân, ba laàn Chuyeån phaùp luaân, trôøi ngöôøi hieåu roõ ñaáy laø vieäc Boà-taùt ñaõ thaønh töïu ñöôïc ñaïo lôùn, haøo quang toûa chieáu khaép, baáy giôø caû ñaïi ñòa ñeàu chaán ñoäng. Ñoù laø nguyeân nhaân thöù saùu. Söï nghieäp giaùo hoùa cuûa Ñöùc Phaät saép hoaøn maõn, muoán boû tuoåi thoï, khoâng truï nôi taùnh maïng, beøn phoùng luoàng haøo quang lôùn, nhö thoâng baùo cho trôøi ngöôøi cuøng bieát, laøm caû ñaïi ñòa chaán ñoäng. Ñoù laø thöù nguyeân nhaân thöù baûy. Phaät laø Baäc Chuùng Höïu, luùc saép xaû thaân, nhaäp Baùt-neâ-hoaøn, haøo quang chieáu nôi nôi, Thieân thaàn ñeàu ñeán döï, khieán cho ñaïi ñòa chaán ñoäng. Ñoù laø nguyeân nhaân thöù taùm.” Toân giaû A-nan thöa:

889 KINH THẾ KỶ - KINH BÁT NÊ HOÀN – TRƯỜNG A HÀM I “Nay Ñöùc Phaät ñaõ xaû boû taùnh maïng roài sao?” Ñöùc Phaät ñaùp: “Ta ñaõ xaû boû.” A-nan thöa: “Ngaøy xöa con nghe Phaät daïy: ‘Neáu coù ñeä töû naøo bieát ñöôïc Boán thaàn tuùc, tu taäp thöïc haønh nhieàu laàn, chuyeân nieäm khoâng queân, tuøy theo yù muoán, coù theå soáng tôùi moät kieáp hay hôn. Nhöng uy ñöùc cuûa Phaät coøn thuø thaéng hôn nhieàu, vaäy sao Ngaøi khoâng keùo daøi tuoåi thoï?’.” Ñöùc Phaät baûo A-nan: “Nay lôøi noùi cuûa ngöôi, haù chaúng sai laàm sao? Ta ñaõ noùi vôùi ngöôi veà boán thaàn tuùc aáy cho ñeán hai ba laàn, nhöng luùc ñoù ngöôi vaãn im laëng, ñang maõi ñaém chìm trong meâ muoäi, taâm töôûng khoâng saùng toû, bò ma che khuaát, baây giôø coøn hoûi gì nöõa! Nhö theá thì lôøi cuûa Phaät ñaõ noùi ra coù theå ñi ngöôïc laïi

chaêng? A-nan thöa: “Khoâng theå ñöôïc”. “Nhö vaäy, naøy A-nan! Nhöõng keû khoâng trí khi ñaõ töï mình noùi ra roài coù theå ñi ngöôïc laïi, coøn ta thì khoâng nhö vaäy.” A-nan rôi nöôùc maét, thöa: “Ñöùc Phaät saép nhaäp Neâ-hoaøn sao maø voäi theá! Con maét cuûa theá gian chôït taét, sao maø choùng theá!” Ñöùc Phaät baûo Hieàn giaû A-nan: “Haõy goïi caùc Tyø-kheo ñang du hoùa ôû nöôùc Duy-da-ly trôû veà ñoâng ñuû ôû ñaây.” Toân giaû lieàn vaâng lôøi ñi goïi, taát caû caùc Tyø-kheo trôû veà tuï taäp ôû giaûng ñöôøng, cung kính ñaûnh leã Phaät roài ñöùng qua moät beân. Ñöùc Phaät baûo caùc Tyø-kheo: “Theá gian laø voâ thöôøng, khoâng beàn chaéc, taát caû roài seõ ly taùn. ÔÛ trong söï voâ thöôøng ñoù, ñeå cho taâm thöùc dong ruoåi chæ laø töï doái mình maø thoâi. AÂn aùi hoäi hoïp naøo coù beàn laâu? Trôøi ñaát, nuùi Tu-di coøn phaûi suïp ñoå, huoáng chi laø con ngöôøi, söï vaät maø laïi muoán tröôøng toàn sao! Sanh töû saàu khoå, chæ laø ñieàu ñaùng nhaøm chaùn. Sau ba thaùng nöõa, Phaät seõ nhaäp Nieát-baøn, chôù cho

laø laï, chôù coù öu saàu. Vaû laïi taát caû caùc Ñöùc Phaät quaù khöù, vò lai vaø hieän taïi ñeàu do phaùp maø thaønh töïu. Kinh phaùp neáu toàn taïi ñaày ñuû thì neân töï coá gaéng, sieâng naêng noã löïc tu hoïc, giöõ taâm thanh tònh, taát ñöôïc giaûi thoaùt. Tình cuûa taâm thöùc ngöng nghæ thì khoâng cheát, maø cuõng khoâng coøn sinh trôû laïi nöõa, khoâng coøn phaûi luaân löu trong naêm ñöôøng ñeå boû thaân naøy, thoï thaân khaùc. Naêm aám ñaõ ñoaïn tröø thì khoâng coøn tai hoïa ñoùi, khaùt, laïnh, noùng, öu saàu khoå naõo nöõa. “Con ngöôøi bieát giöõ taâm chaân chaùnh thì chö Thieân treân coõi trôøi thaûy ñeàu vui möøng cho keû aáy. Haõy haøng phuïc taâm, khieán luoân ñöôïc thuaàn thuïc, töï cheá ngöï, chôù coù theo taâm haønh. Haønh cuûa taâm, khoâng gì laø khoâng laøm. Ñaéc ñaïo cuõng do taâm vaäy. Taâm laøm trôøi, taâm laøm ngöôøi, taâm laøm quyû thaàn. Suùc sanh, ñòa nguïc cuõng ñeàu do taâm taïo ra caû. Töø söï taïo taùc cuûa taâm maø sanh ra caùc phaùp, taâm laøm ra thöùc, thöùc laøm ra yù, yù chuyeån nhaäp vaøo taâm. Taâm aáy, laø caùi daãn ñaàu. Taâ m chí laøm ra haøn h, haøn h laøm ra maï ng16. Hieà n hay ngu cuõ ng do haøn h. Thoï hay yeåu ñeàu töø maïng. Phaøm ba caùi laø chí, haønh vaø maïng ñeàu tuøy thuoäc vaøo nhau. Vieäc laøm toát hay xaáu, thaân ta phaûi thoï laõnh laáy. Cha laøm ñieàu baát thieän, con khoâng chòu thay. Con laøm ñieàu baát thieän, cha cuõng khoâng chòu thay. Laøm thieän thì töï mình ñöôïc phöôùc, laøm aùc thì töï mình nhaän laáy tai öông. Nay Phaät ñöôïc caû trôøi ngöôøi toân kính ñeàu do chí maø ra. Cho neân caàn phaûi laáy taâm chaân chính ñeå haønh phaùp. Chæ coù ngöôøi thöïc haønh ñuùng theo Chaùnh phaùp thì ñôøi naøy ñöôïc tòch tónh17, ñôøi naøy ñöôïc an oån. Vaäy haõy kheùo thoï trì, tuïng ñoïc kinh, giôùi, giöõ taâm yù tónh laëng tö duy thì giaùo phaùp thanh tònh cuûa Ta môùi ñöôïc an truï laâu daøi, môùi theå hieän loøng töø bi thöông xoùt cöùu ñoä caùc noãi khoå cuûa theá gian, daãn daét chö Thieân vaø muoân ngöôøi ñaït ñöôïc an laïc. “Caùc Tyø-kheo neân bieát, phaùp aáy laø nhöõng gì? Laø Boán chí duy, Boán yù ñoan, Boán thaàn tuùc, Boán thieàn haïnh, Naêm caên, Naêm löïc, Baûy

16. Chí, haønh, maïng ; chæ tö, nghieäp vaø maïng caên. Tham chieáu, Caâu-xaù luaän, quyeån 5: thöùc khôûi nghieäp, nghieäp keát thaønh maïng caên töùc tuoåi thoï.

17. Haùn: höu , chæ söï bình an; Paøli: santi.

891 KINH THẾ KỶ - KINH BÁT NÊ HOÀN – TRƯỜNG A HÀM I giaùc vaø Taùm ñaïo ñeá18. Theo nhö ñieàu ñaõ thoï nhaän maø haønh trì thì coù theå ñaït ñöôïc giaûi thoaùt, laøm cho Chaùnh phaùp khoâng suy thoaùi. “Sao goïi laø Boán chí duy? Laø tö duy quaùn toaøn thaân treân noäi thaân; quaùn toaøn thaân treân ngoaïi thaân; quaùn toaøn thaân treân noäi ngoaïi thaân, phaân bieät, chuyeân nieäm, ñoaïn tröø taâm yù ngu si meâ laàm. Quaùn veà thoï, yù vaø phaùp cuõng gioáng nhö treân. “Sao goïi laø Boán yù ñoan? Laø phaùp aùc ñaõ sanh thì neân lieàn ñoaïn tröø, söûa taùnh theo höôùng tinh taán, töï thu nhieáp taâm yù ñoan chaùnh. Phaùp aùc chöa sanh thì kieàm cheá ñöøng cho khôûi leân, söûa taùnh cho tinh taán ñeå töï thu nhieáp taâm yù ñoan chaùnh. Phaùp thieän chöa sanh thì neân laøm cho phaùt sanh, söûa taùnh theo höôùng tinh taán, ñeå töï thu nhieáp taâm yù ñoan chaùnh. Phaùp thieän ñaõ sanh, thì laäp chí khoâng queân, khieán cho luoân taêng tröôûng, sieâng naêng laøm cho taâm yù ñoan chaùnh. “Sao goïi laø Boán thaàn tuùc? Laø tö duy veà duïc ñònh ñeå dieät caùc haønh, ñaày ñuû nieäm thaàn tuùc19. Duïc aáy khoâng taø vaïy, khoâng laáy khoâng boû, thöôøng giöõ haïnh thanh tònh. Tö duy tinh taán ñònh, tö duy yù chí ñònh, tö duy giôùi taäp ñònh20, ñeàu gioáng nhö treân ñaõ noùi. “Sao goïi laø Boán thieàn? Laø boû duïc, phaùp aùc, duy chæ nieäm, duy chæ haønh , taâm chí an laïc voâ vi22 thaønh thieàn haïnh thöù nhaát. Nieäm, haønh ñaõ 21

dieät, beân trong giöõ nhaát taâm, chí ôû choã tòch tónh23 thaønh thieàn haïnh thöù

18. Boán chí duy töùc boán nieäm xöù; boán yù ñoan töùc boán chaùnh caànhay chaùnh ñoaïn; boán thaàn tuùc ; boán thieàn haønh hay boán tónh löï; naêm caên ; naêm löïc ; baûy giaùc töùc baûy giaùc chi; taùm ñaïo ñeá hay thaùnh ñaïo taùm chi. Treân ñaây, tröø boán thieàn, coøn laïi laø ba möôi baûy thaønh phaàn boà- ñeà. 19. Tö duy duïc ñònh dó dieät chuùng haønh cuï nieäm thaàn tuùc , , . Vaên chuaån (ñònh cuù) cuûa Huyeàn Traùng: duïc tam-ma-ñòa thaéng haønh thaønh töïu thaàn tuùc; Paøli: chanda-samaødhi-padhaøna-sankhaøra-samanvaøgata-iddhipaøda: thaàn thoâng ñöôïc thaønh töïu baèng duïng coâng khoâng ngöøng taäp trung tö töôûng treân ñieàu öôùc muoán. Caùc giai ñoaïn tieáp theo, taäp trung taâm chí (citta), taäp trung nghò löïc (viriya) vaø taäp trung quaùn saùt (vìmaösa) 20. Duy tinh taá n ñònh, duy yù chí ñònh, duy giôùi taäp ñònh , , . Xem cht.96. 21. Ñaûn nieäm ñaûn haønh , töùc duy taàm duy töù, hay höõu giaùc höõu quaùn; Paøli: savitakka, savicaøra. 22. Chí laïc voâ vi , nghóa laø, coù hyû vaø laïc phaùt sanh do ly duïc. 23. Chí taïi ñieàm tónh , töùc laø traïng thaùi hyû vaø laïc phaùt sanh do ñònh.

hai. Tö duy quaùn saùt, khoâng daâm, taâm an, theå chaùnh, phaân bieät thaáy roõ raøng thaønh thieàn haïnh thöù ba. Ñaõ ñoaïn tröø khoå, vui, khoâng coøn töôûng veà söï buoàn vui, yù ñaõ thanh tònh, thaønh thieàn haïnh thöù tö24. “Sao goïi laø Naêm caên? “1. Tín caên, yù höôùng veà boán ñieàu hoan hyû25. “2. Tinh taán caên, phaùt huy boán yù ñoan. “3. Nieäm caên töùc nieäm veà boán chí duy. “4. Ñònh caên, suy tö veà boán thieàn haïnh. “5. Trí caên, thaáy Boán chaân ñeá. “Sao goïi laø Naêm löïc? “1.

Tín löïc, yù hoan hyû khoâng hoaïi. “2. Tinh taán löïc, thöôøng hay kieàm cheá doõng maõnh. “3. Nieäm löïc, ñöôïc quaùn chí duy. “4. Ñònh löïc, thieàn yù khoâng loaïn. “5. Trí löïc, duøng ñaïo ñeå töï chöùng ñaéc. “Sao goïi laø baûy giaùc chi? Laø Nieäm giaùc yù, Phaùp giaûi giaùc yù, Tinh taán giaùc yù, AÙi hyû giaùc yù, Nhaát höôùng giaùc yù, Duy ñònh giaùc yù, Haønh hoä giaùc yù.” “Sao goïi laø taùm ñaïo? Laø Chaùnh kieán, Chaùnh tö, Chaùnh ngoân, Chaùnh haønh, Chaùnh maïng, Chaùnh trò, Chaùnh chí, Chaùnh ñònh. Ñoù laø phaùp thanh tònh ñeå thoaùt khoûi theá gian. Baáy giôø, Ñöùc Phaät baûo Hieàn giaû A-nan ñoàng ñeán aáp Caâu-lôïi26. Hieàn giaû vaâng lôøi cuøng ñi. Ñöùc Phaät meán thích thaønh Duy-da. Khi ñi ngang qua nöôùc naøy, ra khoûi cöûa thaønh, Ngaøi quay ngöôøi veà phía beân phaûi, nhìn cöûa thaønh maø cöôøi. Hieàn giaû A-nan lieàn söûa laïi y phuïc, goái beân maët chaïm saùt ñaát, quyø goái thöa: “Töø khi con ñöôïc haàu haï Ñöùc Phaät cho ñeán nay hôn hai möôi naêm, con chöa töøng thaáy Ñöùc Phaät laøm gì maø khoâng coù duyeân côù. Nhö vaäy vieäc Ngaøi quay ngöôøi laïi nhìn cöûa thaønh maø cöôøi laø do nhaân duyeân gì?” Ñöùc Phaät ñaùp:

24.

Veà vaên chuaån (ñònh cuù) cuûa boán thieàn, tham chieáu No.1(2), baûn Vieät, “9. Kinh

Chuùng Taäp”, “10. Kinh Thaäp Thöôïng” vaø caùc chuù thích raûi raùc.

25.

Chæ boán baát hoaïi tín.

26.

Caâu-lôïi aáp ; Paøli: koægaøma. Nhöng trong baûn Paøli, ra khoûi Vesaøli, Phaät ñi ñeán thoân Bhandagaøma.

893 KINH THẾ KỶ - KINH BÁT NÊ HOÀN – TRƯỜNG A HÀM I “Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy. Naøy A-nan! Nghi phaùp cuûa Phaät laø khoâng bao giôø quay ngöôøi moät caùch voïng ñoäng roài cöôøi suoâng. Ñaây laø laàn cuoái cuøng ta nhìn thaønh Duy-da-ly, neân Ta nhìn roài cöôøi.” Baáy giôø, Ñöùc Phaät töï noùi baøi tuïng: Ñaây laø laàn cuoái cuøng, Ta ngaém Duy-da-ly, Ta saép vaøo Neâ-hoaøn, Khoâng coøn taùi sinh nöõa. Coù vò Tyø-kheo khaùc cuõng taùn thaùn Ngaøi baèng baøi tuïng: Phaät baûo ñaây cuoái cuøng, Thaân haønh töø ñaây heát, Neáu taâm maõi ruoåi dong, Laøm sao thaáy ñöôïc Phaät? Ñöùc Phaät cuøng Hieàn giaû A-nan ñoàng ñeán Caâu-lôïi, döøng chaân ôû khu röøng phía Baéc thaønh. Ñöùc Phaät baûo caùc Tyø-kheo: “Haõy gìn giöõ tònh giôùi, neân tö duy ñònh yù, neân phaùt huy trí tueä. Heã ai giöõ giôùi maø coù caû ñònh, tueä, thaønh baäc Ñaïi ñöùc, coù tieáng taêm lôùn27, vónh vieãn xa lìa döùt tham daâm, saân haän, ngu si, coù theå ñaït ñöôïc ñaïo quaû ÖÙng chôn. Neáu muoán ñôøi hieän taïi ñaït ñöôïc giaûi thoaùt chaân chaùnh thì haõy noã löïc töï giaûi thoaùt, khieán cho söï sanh ñaõ döùt heát, ñaõ an truù haïnh thanh tònh, ñaõ laøm vieäc caàn laøm, töï mình bieát raèng sau thaân naøy khoâng coøn thoï thaân naøo nöõa28.” Ñöùc Phaät laïi baûo Hieàn giaû A-nan cuøng ñi ñeán aáp Kieän-trì29, ñeán nôi thì ngoài beân goác caây phía Baéc thaønh. Ngaøi baûo caùc Tyø-kheo: “Haõy giöõ giôùi thanh tònh, tö duy ñònh yù, ñeå mong môû mang trí tueä. Ngöôøi giöõ giôùi thanh tònh thì

khoâng chaïy theo ba traïng thaùi30; ngöôøi tö duy ñònh yù thì taâm khoâng buoâng lung taùn loaïn; ngöôøi ñaõ môû mang trí tueä

27. Tham chieáu Paøli: sìlaparibhaøvito samaødhi mahapphalo hoti, ñònh cuøng tu vôùi giôùi thì coù keát quaû lôùn. 28. Tuyeân boá cuûa moät vò khi chöùng quaû A-la-haùn: taän thò sanh, nhaäp thanh tònh ñaïo, dó nhö öng haønh, naõi töï tri thaân, haäu baát phuïc thoï , , , , . Vaên chuaån, xem raûi raùc
trong baûn Vieät, No.1(2). 29. Kieän trì aáp . Phieân aâm gaàn gioáng Kieàn-chuøy xöù (Paøli: Giójakaøvasatha), laø ngoâi nhaø gaïch maø Phaät ñaõ ñi qua tröôùc ñoù, ôû Naødika, töùc xoùm Hyû döï. 30. Tam thaùi chæ cho tham, saân, si.

roài thì lìa boû aùi duïc, haønh ñoäng khoâng bò chöôùng ngaïi. Ngöôøi coù ñuû Giôùi, Ñònh, Tueä thì ñöùc lôùn, tieáng taêm vang xa, laïi lìa döùt ba caáu ueá31, cuoái cuøng ñaït ñöôïc quaû ÖÙng chôn. Neáu muoán ñôøi hieän taïi ñaït ñöôïc giaûi thoaùt chaân chaùnh thì haõy noã löïc töï giaûi thoaùt, khieán cho söï sanh ñaõ döùt heát, ñaõ an truù haïnh thanh tònh, ñaõ laøm vieäc caàn laøm, töï mình bieát raèng sau thaân naøy seõ khoâng coøn thoï thaân nöõa.” Ñöùc Phaät laïi cuøng Hieàn giaû A-nan ñoàng qua aáp Yeâm-maõn vaø aáp Xuaát kim, aáp Thoï thuû, aáp Hoa thò, laïi ñeán aáp Thieän tònh32, ôû choã naøo Ngaøi cuõng vì caùc ñeä töû noùi ba ñieàu caên baûn naøy: Neân giöõ giôùi, neân tö duy thieàn ñònh vaø neân môû mang trí tueä. Giöõ ba ñieàu aáy thì uy ñöùc, tieáng toát vang xa, tieâu tröø daâm, noä, si. Ñoù goïi laø söï giaûi thoaùt chaân chaùnh. “Ñaõ coù giôùi thì taâm ñöôïc ñònh, taâm ñònh ñaõ thaønh töïu thì trí tueä lieàn saùng toû. Nhö nhuoäm taám daï saïch thì maøu saéc seõ töôi ñeïp. Ai coù ba taâm naøy thì deã ñaït ñöôïc ñaïo. Chæ moät loøng caàu giaûi thoaùt, ñeå cho söï sanh ñaõ döùt heát, ñaõ an truù haïnh thanh tònh, ñaõ laøm vieäc caàn laøm, töï mình bieát raèng sau thaân seõ khoâng coøn thoï thaân nöõa. Neáu ai khoâng thöïc haønh ñaày ñuû Giôùi, Ñònh, Tueä, maø muoán thoaùt khoûi sanh töû nôi theá gian thì thaät laø khoù. “Neáu coù ñuû ba ñieàu aáy thì taâm yù töï khai môû, an toïa tö duy lieàn thaáy roõ naêm ñöôøng: trôøi, ngöôøi, ñòa nguïc, suùc sanh, ngaï quyû33; bieát roõ nhöõng ñieàu nhôù nghó trong taâm yù cuûa chuùng sanh34. Ví nhö khe nöôùc trong saïch thì nhöõng thöù caùt soûi ôû döôùi ñaùy coù maøu xanh, vaøng, traéng, ñen ñeàu thaáy taát caû. Ngöôøi ñaéc ñaïo do taâm thanh tònh neân moïi ñoái töôïng nhaän thöùc ñeàu thaáu ñaït. Neáu ai muoán ñaéc ñaïo thì haõy laøm cho taâm mình ñöôïc thanh tònh. Nhö nöôùc dô, ñuïc thì khoâng thaáy gì caû. Neáu giöõ taâm khoâng thanh tònh thì khoâng theå giaûi thoaùt khoûi theá gian35. “Nhöõng ñieàu Thaày thaáy ñöôïc roài giaûng noùi ra thì ñeä töû phaûi neân thöïc haønh. Thaày khoâng theå thöïc haønh thay cho ñeä töû, neân giöõ nieäm chaân

31.

Tam caáu , ñaây chæ ba laäu hoaëc: duïc laäu, höõu laäu, voâ minh laäu.

32.

Nhöõng nôi Phaät ñi qua: aáp Yeâm-maõn , aáp Xuaát kim , aáp Thoï thuû , aáp Hoa thò , aáp Thieän tònh ; No.1(2): töø Am-baø-la ñi qua

Chieâm-baø, Kieån-traø, Beä-baø-la vaø thaønh Phuï-di; Paøli: töø Bhandagaøma ñi Hatthigaøma,
Ambagaøma, Jambugaøma, Bhoganagara.
33.
Chæ söï chöù ng ñaéc thieân nhaõn trí.
34.
Chæ söï chöù ng ñaéc tha taâm trí (thay vì laø tuùc maïng trí).
35.
Theo tuaàn töï, ñoaïn naøy noùi veà laäu taän trí, nhöng vaên dòch khoâng roõ raøng.
895 KINH THẾ KỶ - KINH BÁT NÊ HOÀN – TRƯỜNG A HÀM I chaùnh. Neáu ai nieäm yù ñöôïc ngay thaúng thì lieàn ñaéc ñaïo. Ñöùc Phaät ñaõ ñaït ñöôïc an laïc trong phaùp thieän thanh tònh.”

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.